

НАТАЛІЯ СОРОКІНА, ЛЮДМИЛА СМОВЖЕНКО (м. Київ)

УДК 371.15:81'243

КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Розглянуто теоретичні засади конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій. Подається система вправ і завдань, які використовуються з метою формування професійної іншомовної компетентності майбутніх вчителів-філологів.

Ключові слова: зміст, майбутні філологи, мультимедійна навчальна презентація, вправи і завдання, професійна іншомовна підготовка, принципи конструювання змісту.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Цього року в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка було відкрито нові спеціальності напряму «Освіта». Результати проведених моніторингових навчальних досягнень майбутніх учителів-філологів засвідчили наявність суперечності, що існує між вимогами до випускників університетів щодо їхнього рівня професійної іншомовної підготовленості й нинішнім станом навчання іноземної мови, зокрема.

Відповідно, проблема вдосконалення процесу підготовки майбутніх учителів-філологів і формування їхньої професійної іншомовної компетентності є актуальною в теоретичному і практичному аспектах. Нині процес навчання у вищій школі не є можливим без упровадження сучасних підходів і залучення мультимедійних дидактичних засобів. На це спрямовує компетентнісна парадигма професійної освіти, котра передбачає залучення найновіших технологій та динамічні зміни їх, забезпечуючи здатність випускника адаптуватися до цих змін і здійснювати самостійну інноваційну діяльність, підвищувати його конкурентоспроможність на ринку праці (Andrushchenko). Актуальність статті зумовлена пошуком нових шляхів організації процесу навчання майбутніх учителів-філологів, оскільки традиційні форми, методи і засоби не завжди відповідають сучасним тенденціям у повній мірі й не завжди володіють достатнім потенціалом, щоб забезпечити випереджальний характер професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній освітній сфері проблему використання мультимедійних технологій представлено

широкою палітрою наукових досліджень: мультимедійні технології як засіб підвищення ефективності навчання в загальноосвітній школі (Г. Назаренко, Ю. Єгорова, Н. Єжова, Н. Морзе), дидактичні можливості інформаційних технологій (В. Беспалько, А. Довгялло, І. Морев, Є. Полат, І. Роберт); застосування мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців (Т. Бабенко, В. Биков, О. Бігич, Т. Гарбуза, Л. Карташова, Л. Морська); мультимедійні технології як засіб навчання й інструмент, за допомогою якого розробляються педагогічні програмні засоби (М. Бовтенко, М. Жалдак, Н. Клемешова, В. Лапінський, Є. Машбиць, П. Сердюков). Низка дисертаційних праць присвячений розробленню методичних принципів проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм і комплексів для учнів та студентів (А. Гуржій, С. Карп, О. Кохан, Г. Мірам, О. Пасічник, В. Редько). У зарубіжній педагогічній думці мультимедійні технології і їхній дидактичний потенціал вивчають Р. Brett, М. Meiers, R. Mayer, M. Neo і K. Neo та ін. Однак проблема конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій з іноземної мови, що використовуються у процесі навчання майбутніх учителів-філологів, наразі не набула ґрунтового вивчення.

Об'єкт дослідження – професійна іншомовна підготовка майбутніх учителів-філологів. Предметом статті став зміст мультимедійних навчальних презентацій з іноземної мови. **Мета статті** полягає в теоретичному обґрунтуванні процесу конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій з іноземної мови, що використовуються у процесі навчання майбутніх учителів-філологів.

Виклад основного матеріалу. Результативність процесу навчання майбутніх учителів-філологів різнобічно залежить від особливостей змісту, засобів його реалізації, моделі навчального процесу, тенденцій розвитку професійної іншомовної освіти. Згідно з навчальною програмою, теоретичним підґрунтям сучасного процесу професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів є особистісно орієнтоване і комунікативно-діяльнісне спрямування змісту навчання (Curriculum). Основною стратегічною лінією у підготовці змісту є чітка детермінація цілей і завдань навчання. Вони визначають добір навчального матеріалу, методи, форми і засоби оволодіння ними (Red'ko, 58) і спрямовані на успішне виконання програми.

Потужний резерв істотного підвищення якості професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів і засобом, що сприяє ефективності процесу навчання, вбачаємо у залученні мультимедійних навчальних презентацій як виду мультимедійних технологій. Презентації володіють значним навчальним потенціалом і здатністю забезпечити особистісний і професійний розвиток студентів.

Спираючись на висновки фахівців та власний практичний досвід, зазначимо, що мультимедійні презентації як дидактичний засіб можуть бути ефективними лише за умови якісного складу використаних у них матеріалів, а також від майстерності педагога. Тому організація мультимедійних презентацій відповідного змісту (на етапах проектування використання) є пріоритетною.

Ураховуючи попередній педагогічний досвід з проблеми конструювання змісту засобів навчання (Red'ko; Dementiyivska; Danyluk), звернемося до визначення та обґрунтування принципів, які слугують теоретичними засадами регулювання процесу добору змісту для мультимедійних презентацій з іноземної мови для вчителів-філологів.

Принцип відповідності вимогам програми, що передбачає досягнення майбутніми вчителями-філологами задекларованого у програмі рівня іншомовної комунікативної компетентності, зумовлює наявність у змісті презентацій оптимального якісного і кількісного складу навчального матеріалу, котрий узгоджується з цілями програми, є доступним

для всіх студентів і реалізує їхні комунікативні наміри в межах професійно орієнтованих тем; зумовлює виправданий вибір засобів засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу, котрі готують до професійного іншомовного спілкування та сприяють оволодінню ним на відповідному рівні.

2. Принцип інтегрованості передбачає опанування студентами-філологами чотирма видами мовленнєвої діяльності і зумовлює необхідність збалансованості змісту презентацій для взаємопов'язаного оволодіння майбутніми вчителями продуктивними (говоріння, письмо) і рецептивними (аудіювання, читання) видами мовленнєвої діяльності.

3. Принцип концентричності презентації навчального матеріалу та його ситуативна обумовленість передбачає поступове збагачення особистісного комунікативного і навчального досвіду студентів-філологів з кожної теми за допомогою ретельно дібраного навчального матеріалу в мультимедійних презентаціях, котрий доповнює й збагачує її зміст новою інформацією і мовними одиницями.

4. Принцип професійного спрямування навчального й ілюстративного матеріалу регулює використання відповідних текстів, аудіо та відеоматеріалів, які спрямовані на формування вмотивованої готовності до оволодіння іноземною мовою, підтримують інтерес і позитивне ставлення до майбутньої професії, стимулюють розвиток уміння здобувати іншомовний досвід відповідно до своїх життєвих і професійних потреб.

5. Принцип комунікативно-діялісного спрямування зорієнтовує на створення комунікативної атмосфери, наближеної до умов реального спілкування, що втілюється за допомогою дібраних автентичних матеріалів, котрі є реальними продуктами мовленнєвої діяльності носіїв мови; використання комунікативно спрямованих вправ і завдань, які стимулюють комунікацію (вербальну і невербальну) у різних формах (індивідуальній, парній, груповій) навчання; зумовлює наявність завдань проблемного, креативного характеру, що розвивають творчу активність, формують механізми самостійної когнітивної діяльності, об'єктивного оцінювання і переосмислення свого досвіду; забезпечують вироблення власних стратегій навчання і самовдосконалення, готовності до навчання впродовж життя.

6. Принцип особистісного спрямування навчального матеріалу передбачає урахування індивідуальних особливостей і можливостей майбутніх вчителів-філологів (пізнавальні здібності, когнітивний стиль навчання, рівень іншомовної підготовленості, інтереси, навчальний і життєвий досвід) шляхом використання різнорівневого навчального матеріалу, завдань на вибір, особистісно значущого, емоційно насиченого матеріалу, самостійних пошукових завдань, індивідуалізації домашнього завдання, що сприяють розвитку особистості студента, його самостійності, формуванню власної оцінної позиції, критичності мислення.

7. Принцип структурованості мовного, мовленнєвого, інформаційного й ілюстративного матеріалу в презентаціях передбачає його чітку розподіленість по слайдах: матеріал подається порціями, зручними для сприйняття. Спираючись на думку дослідників (Dementiyivska; Shchukin), вважаємо нелогічним на одному слайді розміщувати забагато інформації.

Зважаючи на комунікативно-діяльнісний характер процесу навчання майбутніх учителів, досягнення цілей спілкування реалізується комплексно шляхом виконання різних видів дій. Ці дії реалізовані у вправах і завданнях, які є пріоритетними засобами оволодіння змістом мультимедійних презентацій. У контексті нашого дослідження метою вправ і завдань є оволодіння майбутніми вчителями-філологами найсуттєвішими навчальними діями, котрі покликані забезпечити їх спроможність реалізовувати комунікацію в усній і писемній формах відповідно до визначених цілей. Студент долає стадії від рецепції до продукції, набуваючи досвіду побудови власних висловлювань і перебуваючи, за словами Н.Д. Гальскової, у неперервному «комунікативному режимі» (Gal'skova, 47]. Згідно з цим, на кожному етапі навчання нами визначені вправи, що стимулюють комунікативну діяльність майбутніх учителів-філологів. Трьох-етапна організація засвоєння навчального матеріалу співвідноситься зі структурою змісту презентацій: 1) презентація значення і форми мовної одиниці на рівні слова або словосполучення; 2) оволодіння аналогічними діями з мовною одиницею на рівні речення чи мікровисловлення (підстановка, трансформація,

доповнення, створення за аналогією) та 3) оволодіння цілісною діяльністю, тобто виконання дій з новою мовною одиницею на рецептивному і продуктивному рівнях у різних видах мовленнєвої діяльності (Nikolayeva, 183). Зазначні етапи асоціюються з наявністю у змісті мультимедійних презентацій відповідних вправ: мовних, умовно-мовленнєвих та мовленнєвих.

Окрім згаданих вище типів вправ, в останні десятиліття визначають й інші категорії засобів оволодіння навчальним матеріалом – комунікативні завдання (Nikolayeva; Red'ko). На відміну від мовленнєвої вправи, комунікативне завдання характеризується відсутністю багаторазовості виконання і його спрямованістю на зміст, а не на форму. На думку В.Г. Редька, комунікативне завдання як вид діяльності передбачає комплексне використання сформованих мовних навичок і мовленнєвих умінь, умотивованого навчального досвіду учнів/студентів під час породження чи сприймання іншомовних продуктів, а також дотримання адекватної комунікативної поведінки (Red'ko 85), з чим неможливо не погодитися. Продовжуючи думку, автор зазначає, що доцільність використання комунікативних завдань зумовлена активізацією використання особливих видів і групових форм роботи: навчальних мовленнєвих ситуацій, діалогових форм роботи, проектної діяльності, рольових ігор. У контексті досліджуваної проблеми саме такі види і форми роботи вважаємо найбільш актуальними, тому що вони вимагають від майбутніх учителів інтеграції їх навчального і життєвого досвіду, раціонального добору мовних засобів до теми спілкування, вміння самостійно користуватися додатковими джерелами інформації, застосовувати невербальні засоби спілкування тощо.

З огляду на вищенаведене та зважаючи на науково-теоретичні засади організації професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів, у змісті мультимедійних навчальних презентацій ми пропонуємо такі вправи: **мовні, умовно-мовленнєві, мовленнєві та комунікативні завдання.**

1. Мовні вправи застосовуються на презентаційному і тренувальному етапах роботи з метою формування мовних (лексичних, граматичних, фонетичних) навичок. Це забезпечується роботою студентів з мовним

матеріалом, що презентується, поза ситуацією спілкування і передбачає зосередження власне на формі мовної одиниці (Shchukin 137). Мовні вправи зорієнтовані на підготовку майбутніх учителів-філологів до здійснення мовленнєвої діяльності, відтак їх використан-

ня вважаємо доцільним на відповідному етапі роботи з мультимедійною презентацією. Наведемо приклад:

Choose the right word to fill in the gap in the sentence (*Оберіть необхідне слово, щоб заповнити пропуск у реченні*):

Complete these sentences about Frida's tragic history of ill-health:

- When she was eighteen she was heavily /seriously injured in an accident.
- Over the years she underwent/tolerated thirty-two major operations.
- In 1946 she had illness / surgery on her spine.

(Презентація «FridaKahlo» «Фріда Кало» слайд № 17)

2. Умовно-мовленнєві вправи, представлені у змісті мультимедійних презентацій, готують майбутніх учителів-філологів до реалізації комунікації. Відтак, вони передбачають застосування набутих знань і сформованих навичок у мовленнєвій діяльності задля їх удосконалення. Мета цих вправ – здійснення іншомовного спілкування у ситуативних

умовах за наявності певного комунікативного завдання. Проілюструємо зразками.

Look through the following useful expressions and sort them out into three groups. (*Перегляньте вирази. Які з них ви використовуєте для: а) посилання на джерело інформації, б) порівняння, в) узагальнення?*)

Look at the following useful expressions.

- Decide if you would use each one to
 - refer to information
 - make comparisons
 - draw conclusions

Sort them out

- *according to
- *in contrast
- *statistics show that
- *on the whole
- *in conclusion
- *compared with
- *in general
- *overall
- *whereas

(МНП «Aims and values of higher education» «Цілі та цінності вищої освіти» слайд № 31,32)

3. Мовленнєві вправи зорієнтовані на розвиток умінь використання мовних одиниць під час сприймання і породження текстів. Як зазначає А. М. Щукін, комунікативні або мовленнєві вправи – це вид творчих вправ, що забезпе-

чують формування мовленнєвих умінь і найвищий рівень практичного володіння мовою (Shchukin 154). Використання мовленнєвих вправ відбувається на різних етапах навчання з використанням мультимедійних презентацій

залежновід цілей їх застосування. Наприклад:
Comment on the quotation (Прокоментуйте

цитату: «Герої – це звичайні люди, які роблять надзвичайні справи»):

(Презентація «Unsung heroes» «Неоспівані герої» слайд № 3)

4. Зміст мультимедійних навчальних презентацій передбачає використання **комунікативних завдань**, окрім наведених вище мовленнєвих вправ. Як зазначають фахівці, вони, зазвичай, супроводжуються певними стимулами, які слугують орієнтувальною основою для здійснення спілкування (об'єкти/явища, мовні/мовленнєві одиниці як засоби висловлення думки, малюнки, фотографії) (Galskova; Red'ko). Наприклад, реалізація творчого проекту, продукування усного або письмового тексту, що не регламентується ні за формою, ні за змістом. Метою використання комунікативних завдань, що застосовуються у презентаціях, є розкриття творчого потенціалу майбутніх учителів-філологів, демонстрація рівня їхньої мовленнєвої підготовленості, сформованості професійних якостей, вміння оцінити власну діяльність і скоригувати її відповідно до ситуації та власних потреб. Наведемо приклад:

Prepare and make a presentation /report about a system of secondary education in the country of your choice (Підготуйте і зробіть презентацію/повідомлення про систему середньої освіти країни на власний вибір).

Висновки та перспективи дослідження. Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що конструювання змісту мультимедійних презентацій регулюється визначеними принципами, з урахуванням концептуальних засад організації сучасного процесу

професійної іншомовної підготовки майбутніх вчителів-філологів, а саме особистісно орієнтованого і комунікативно-діяльнісного спрямування змісту навчання. Втім, слід зазначити, що мультимедійні презентації лише тоді ефективні, якщо їхній зміст буде побудований на збалансованому та раціональному співвідношенні вищевказаних вправ і завдань, що комплексно забезпечують досягнення майбутніми вчителями-філологами цілей їхнього навчання. Відповідно, перспективу подальшого дослідження вбачаємо у поглибленому вивченні педагогічної технології, яка передбачає ефективну організацію професійної іншомовної підготовки майбутніх вчителів-філологів з використанням мультимедійних презентацій.

References

- Andrushchenko, Viktor. Neperervna profesiyna osvita: filosofiya, pedagogichn iparadygmy, prognoz. Kyiv: Naukova dumka, 2003. Print.
- Curriculum for English language development in universities and institutes: Draft 2. – Kyiv State Linguistic University, The British Council, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Vinnitsa: Nova knyga, 2001. Print.
- Red'koValeriy. Zasoby formuvannya komunikatyvnoyi kompetentnosti u zmisty shkil'nyh pidruchnykiv z inozemnyh mov. Teoriyaipraktyka– Kyiv: Geneza, 2012. Print.
- Dementiyivs'ka, Nina. Proektuvannya, stvorenniyata vykorystannya navchal'nyh mul'tymediynyh prezentatsiy yak zasobu rozvytku myslennya uchn'iv. Informatsiynitehno logiiizasobynavchannya 2 (2007): 55-58. Print.
- Danyluk, Ludmyla. Do problem natsionalnogo pidruchnyka angliyskoi movy dlya pedagogichnogo universytetu. Problemy suchasnogo pidruchnyka. Kiyv: Pedagogichna dumka 2 (2015): 151-153.Print.

Gal'skova, Natalia. *Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazykam*. Moskva: ARKTI, 2003. Print.

Nikolayeva, Sofiya. *Metodyka navchannya inozemnyh mov I kul'tur: teoriya i praktyka*. Kyiv.: Lenvit, 2013. Print.

Shchukin, Anatolii. *Obucheniye inostrannym yazykam. Teoriya i praktika*. M.: Philomatis, 2006. Print.

CONSTRUCTION OF THE CONTENT FOR MULTIMEDIA LEARNING PRESENTATIONS IN ENGLISH FOR FUTURE TEACHERS-PHILOLOGISTS

Natalia Sorokina, Ludmila Smovzhenko

Department of Methodology of Ukrainian and foreign languages and literatures, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

Abstract

Background: The research of raising the effectiveness of the learning process is an actual problem of modern pedagogics and linguadidactics because of active search of the most rational means of learning. Implementing multimedia as one of the modern means of learning requires generalization of conceptual aspects of their content construction.

Purpose: The purpose of the analysis is to determine the principles and work out the system of exercises and tasks that make the content or multimedia learning presentations for future philologists.

Results: The effective forming of the professional foreign competence depends on the proper determination of the content of the learning process and choosing the proper means of its realizing. Multimedia learning presentations as one of the modern means used in the classroom possess the didactic potential. Their effectiveness depends on selecting and placing proper learning and illustrative material and ability of the lecture to use presentations in the classroom productively. Thus, the determined principles regulate the content of the multimedia presentations: association with the Curriculum, integrative language acquisition, compressed presenting of the didactic material, professional, communicative and learner-centered determination, and structural placement of the didactic and illustrative material.

Construction of the content for presentations requires the use of language and communication focused exercises and communicative tasks which associate with the three-stage process of foreign language acquisition and leads to successful forming and development of necessary abilities and skills for future philologists

Discussion: The problem of constructing the content for multimedia learning presentations, its theoretical understanding and practical expression requires the coverage of different aspects and establishing of spatial fillings of linguadidactics with its active and passive discover.

Keywords: content, multimedia learning presentations, exercises and tasks, future teachers-philologists, principles, content construction.

Vitae

Natalia Sorokina, PhD, Assistant Professor of the Department of Teaching Methodology of Ukrainian and Foreign Languages and Literatures at Taras Shevchenko National University of Kyiv. Her areas of research interests include modern information technologies, innovative technologies, language teaching and assessment.

Ludmila Smovzhenko, PhD, Professor Associate of the Department of Teaching Methodology of Ukrainian and Foreign Languages and Literatures at Taras Shevchenko National University of Kyiv. Her areas of research interests include modern teaching methods, information technologies, innovative technologies, language teaching and assessment.

Correspondence: sorokina_univ@mail.ru, smovzhen@yandex.ru